

پرویس فاطمه الزهرا (س)
مرکز دانشگاهی فرهنگیان شوش
شهرستان شوش

گزارش نهایی درس : اقدام پژوهی

عنوان پژوهش :

بررسی مشکلات نوشتن (برطرف نمودن اختلال یادگیری دانش آموز پایه پنجم در املاء)

استاد راهنما :

استاد مومنی پور

دانشجو :

کبرا بهرامی

نیمسال دوم - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹

الله الرحمن الرحيم

فهرست مطالب

چکیده ..... □

فصل اول : طرح پژوهش : .....

توصیف وضع موجود و بیان مسأله □

اهداف پژوهش □

سوالات پژوهش □

روش پژوهش □

مشارکت کنندگان در پژوهش □

ابزارهای پژوهش □

شیوه جمع آوری اطلاعات □

تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها □

فصل دوم : تدارک دانش پیشین : .....

پیشینه تحقیق □

فصل سوم : اجرا : .....

ارائه اطلاعات جمع آوری شده (شواهد ۱) □

تحلیل اطلاعات □

انتخاب راه حل یا راه حل ها □

اجرای راه حل و نظارت بر آن □

جمع آوری اطلاعات (شواهد ۲) □

فصل چهارم : نتیجه گیری و ارائه پیشنهادت : .....

ارائه یافته ها □

پیشنهادات □

چکیده

پژوهش حاضر تحت عنوان ارائه راهکارهایی جهت بهبود مشکلات نوشتن نیمه فعال (املا) انجام شد. این پژوهش با هدف بهبود مشکلات املائی، بر روی یکی از دانش‌آموزان پایه پنجم دبستان نبوت در شهر سردشت صورت گرفت. در این پژوهش با استفاده از روش مشاهده و مصاحبه به وجود مسئله پی برده و سپس از طریق آموزش انفرادی، به دانش‌آموز فوق‌الذکر آموزش داده شد. عمل انجام شده نشان داد که با استفاده از وسایل کمک آموزشی و به کار گیری روش عینی، تکرار و تمرین کلمات دارای حروف هم‌آوا و به یاد سپردن هم‌خانواده‌های این کلمات می‌توان ضعف املائی این دانش‌آموز که ناشی از ضعف در حافظه دیداری است، را بهبود بخشید.

در نهایت اعمال روش‌های ذکر شده، منجر به بهبود مشکل مورد نظر شد.

کلید واژه: نوشتن نیمه فعال، آموزش انفرادی، وسایل کمک آموزشی، حافظه دیداری

فصل اول

طرح پژوهش

• توصیف وضع موجود و بیان مسأله :

اینجانب کبرا بهرامی معلم حق التدریس با دو سال سابقه تدریس در مقطع دبیرستان منطقه سردشت هستم. با توجه به این که بنده چندین سال معلم نهضت بوده و در مقاطع ابتدایی تدریس می کردم تصمیم گرفتم با همکاری، همکار خود به بررسی مشکلات املای دانش آموز ایشان در پایه پنجم ابتدایی بپردازم. خانم چراغ زاده آموزگار پایه پنجم دبستان نبوت است و در منطقه ای روستایی تدریس می کند. کلاس مختلط است و ۱۶ دانش آموز دختر و پسر مشغول به تحصیل هستند. او کلاس خود را اینگونه توصیف می کند: از پیام رسان شاد برای تدریس و ارائه تکلیف به دانش آموزان استفاده می کنم و از این طریق با آن ها در ارتباط هستم. تا بهمن ماه، سال ۱۳۹۹ کلاس به دو صورت مجازی و حضوری برگزار می شد اما با شدت گرفتن بیماری کرونا، مدارس تعطیل شد و فقط به صورت مجازی تدریس می کنم. ایشان بیان می کند که دانش آموزی دارد به نام فاطمه، که در نوشتن املا هم سطح با دانش آموزان دیگر نیست. فاطمه با تذکر و راهنمایی به درس توجه می کند. برای انجام فعالیت های نوشتن علاقه نشان نمی دهد و زود خسته می شود. اگرچه دانش آموز کم اعتماد بنفس و آرامی است ولی گاهی حین تدریس یا حواسش پرت بود یا با بغل دستی حرف می زد که با تذکر معلم حواسش جمع می شود ولی دوباره به حالت اول برمی گشت. یکی از اساسی ترین مشکلات این دانش آموز این بود که والدین کم سواد بودند و حمایت و توجه خاصی به او نداشتند، در انجام تکالیف به او کمک نمی کنند. همچنین فاطمه خیلی کم در برنامه شاد حاضر می شود و در انجام تکالیف درسی خیلی کوتاهی می کند. بنابراین طبق توصیفات معلم راهنما، با خود اندیشیدم چگونه می توانم دانش آموز را نسبت به درس علاقه مند تر بسازم و مشکلات املا را در او کاهش دهم؟

• اهداف پژوهش :

هدف من در انتخاب این مسئله این است تا دانش آموز نسبت به درس علاقه بیشتری نشان دهد، به کلاس های درس توجه کند و مشکلات املا در او کاهش یابد. دیکته نویسی مبحث مهم در برنامه آموزشی ایران استاز همین جهت اهمیت دارد مشکلات دانش آموز در طول دوره ابتدایی، در این مهارت برطرف شود. با توجه به اهمیت این موضوع سعی کردم در بررسی مشکلات املا دانش آموز و راه حل هایی برای آن دقت وافر داشته تا با به کارگیری این راه حل ها به کودکانی که ضعف دیکته دارند کمک کرده باشم.

• سوالات پژوهش :

چگونه می توانیم میل و رغبت دانش آموز نسبت به املا و نوشتن را افزایش دهیم و مشکلات املائی او را کاهش داد؟

• روش پژوهش :

روش کیفی

• مشارکت کنندگان در پژوهش :

خانم چراغ زاده معلم پایه ی پنجم به همراه دانش آموزان و مادر دانش آموز نام برده (فاطمه) اعضای شرکت کننده در این پژوهش هستند.

▣ ابزارهای پژوهش :

برای ادامه روند کار از مقاله ها ، روش مصاحبه با معلم ، دانش آموز و مادر آن ، منابع کتابخانه ای و نمونه کارهای مرتبط با موضوع پژوهش استفاده خواهم کرد.

▣ شیوه جمع آوری اطلاعات :

مصاحبه با معلم و مشاهده فعالیت آن ها در برنامه شاد ، مصاحبه با دانش آموز و مادر آن و با بهره گیری از منابع کتابخانه ای مثل مقالات، اطلاعات مورد نیاز را جمع آوری خواهم کرد.

▣ تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها :

اصطلاح اختلال املاء، برای کودکانی که با وجود هوش طبیعی دارند و بسیار بد می نویسند بکار برده می شود. (سیف نراقی و نادری، ۱۳۹۴). نوشتن به دلیل اینکه برای کودکان یک فعالیت انتزاعی است لذا یک کار دشوار و سخت به حساب می آید. فعالیت نوشتن با مهارت هایی از قبیل توانایی نگهداری موضوع به صورت کلمه، ترسیم گرافیکی شکل حروف و کلمات، به کار گیری صحیح ابزار نوشتن و داشتن حافظه دیداری و کار آمد ارتباط دارد. همان قدر که مهم است تا افراد بتوانند با زبان شفاهی با دیگران ارتباط برقرار کنند، به همان اندازه نیز مهم است که بتوانند با نوشتن نیز ارتباط برقرار کنند (کریمی و علیزاده، ۱۳۹۱). املاء دیکته به معنای جانشین ساختن صحیح صورت نوشتاری حروف و واژه ها به جای صورت واجی آنها است (زندى، ۱۳۹۴). انجمن روانپزشکی آمریکا (۲۰۱۳) در پنجمین راهنمای تشخیصی و آماری اختلال های روانی، دشواری های املاء را اضافه کردن، حذف کردن یا جایگزینی واژه ها و همخوان ها به جای یکدیگر تعریف می کند (امین آبادی، امین آبادی، علیزاده و پورکاوه، ۱۳۹۵).

اختلال دیکته یکی از شایع ترین اختلالات یادگیری در بین دانش آموزان ابتدایی است که ۳۰ درصد از تمام اختلال های یادگیری را به خود اختصاص داده است (عبداللهی، کیان ارثی و رحیمیان بوگر، ۱۳۹۳). در واقع شایع ترین اختلال بیان نوشتاری، نقص در هجی کردن یا املاء است (سلیمانی شبیلو و میرنسب، ۱۳۹۷). تحقیقات پژوهشگران نشان می دهد که از ۱۰ درصد شیوع اختلال های یادگیری در دانش آموزان، در حدود ۴ درصد آن مرتبط با املاء نویسی است (با عزت، ۱۳۸۸). در یک مطالعه (آقار، ۱۳۸۶) نشان داده شد که ۷ درصد دانش آموزان ابتدایی شهر اصفهان از اختلال املاء رنج می برند. همچنین پژوهش

شهنی بیلاق، کرمی، شکرکن و مهرابی زاده هنرمند (۱۳۸۲) نیز نشان داد که میزان شیوع ناتوانی یادگیری املاء در بین دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر اهواز ۷ درصد است.

مهمترین دلایل روان شناختی در املاء عبارتند از:

۱- مشکل در توجه و دقت: بعضی از کودکان با نارسایی ویژه در یادگیری، توانایی جدا کردن یک محرک معین از میان محرک های محیطی گوناگون را ندارند (امیدوار، ۱۳۸۴)

۲- اشکال در حافظه دیداری: کودکانی که در زمینه حافظه دیداری دارای مشکل هستند نمی توانند کلمات با صدای یکسان و شکل متفاوت را صحیح بنویسند. با این که هیچ مشکلی در بینایی خود ندارند، ولی در یادآوری و بازشناسی شکل حروف الفبا، اعداد و اشکال دچار ضعف هستند (هلاند و آسبجورنسن، ۲۰۰۴).

۳- ناکافی بودن حساسیت شنیداری: این مشکل به صورت ضعف در فهمیدن کلمات و حروف خود را نشان می دهد.

۴- اشکال در توالی دیداری: مثل نوشتن «آدر» به جای واژه «آرد»

۵- اشکال در تمیز دیداری: تمیز دیداری به توانایی تشخیص تفاوت یک شی با دیگری اشاره دارد. در آزمون آمادگی پیش دبستانی به طور مثال از کودک می خواهند با نگاه کردن، حرف «ب» را از «پ» متمایز کند، که کودک باید تعداد نقطه ها را در هر یک از حروف تشخیص دهد. مهارت در جور کردن حروف، واژه ها، اعداد، تصاویر، طرح ها و شکل ها نمونه دیگری از تکالیف تمیز دیداری است. اشیا را می توان از نظر رنگ، شکل، طرح، اندازه، حالت یا درخشندگی از یکدیگر تمایز کرد. توانایی افتراق حروف و واژه ها به صورت دیداری در یادگیری خواندن و دیکته بسیار ضروری است (امیدوار، ۱۳۸۴).

۶- اشکال در ادراک دیداری: ادراک، به معنی شناخت اطلاعات حسی، مکانیسمی است که بوسیله آن مغز به دور از تحریک حسی به عمل شناختی و مفهوم سازی می پردازد. ادراک دیداری نقش عمده ای در یادگیری تحصیلی دارد. معمولاً کودکان در سنین پیش دبستان نوعی تعمیم ادراکی دارند، مبنی بر اینکه ماهیت اشیا علیرغم وضعیت فضایی متفاوت آنها عوض نمی شود. اگر این چنین تصمیمی به حروف الفبا نیز نسبت داده شود می تواند کودک را در تشخیص حروف یاری نماید (امیدوار، ۱۳۸۴).

فصل دوم

تدارک دانش پیشین

پیشینه تحقیق

اهمیت نوشتن و نیاز به صحیح نوشتن در ایجاد ارتباط با دیگران بر کسی پوشیده نیست. فهم مطلب و نیت دیگران، از راه آموختن زبان مادری صورت می‌گیرد. برای برقراری ارتباط درست، هیچ وسیله‌ای بهتر از آموختن زبان مادری نیست (صابری، ۱۳۷۱).

در آموزش رسمی خواندن و نوشتن، به کودکان می‌آموزیم که چگونه بنویسند و اقداماتی در این باره انجام می‌دهیم تا بتوانند آموخته‌های خود را در موقعیت‌های مختلف به کار گیرند. مهم‌ترین ماده اصلی که این وضعیت را بر عهده دارد، املا فارسی است. مهارت املانویسی به معنی، جانشین کردن صحیح نوشتاری حروف، کلمات و جمله‌ها به جای صورت آوایی آن‌ها است. دانش‌آموزان باید به این مهارت دست یابند تا بتوانند به خوبی بین صورت تلفظی کلمه‌ها و حروف سازنده آن‌ها پیوند مناسبی برقرار کنند. بدین ترتیب زمینه لازم برای پیشرفت آنان در درس‌های جمله‌نویسی، انشا و به طور کلی مهارت نوشتن بهتر فراهم می‌شود (زندى، ۱۳۹۳).

درس املا از جایگاه ویژه‌ای در برنامه آموزشی برخوردار است، زیرا در این درس به دانش‌آموزان فرصت داده می‌شود، تا بتوانند به یک دست نوشت معیار و استاندارد برسند و از این طریق الگو سازی کنند و تولیدهای دیگر خود (انشای خلاق) را به کمک آن ضابطه‌مند سازند (ابراهیمی چابکی، ۱۳۸۵). بدیهی است با نوشتاری که با غلط املائی همراه باشد، ارتباط زبانی بین افراد جامعه به خوبی برقرار نمی‌شود (زندى، ۱۳۹۳). دانش‌آموزان در آینده ناچار خواهند بود که مطالبی را بنویسند یا بخوانند، در سر کلاس گاه اتفاق می‌افتد که لازم است یادداشتهایی بردارند و یا خلاصه مطلب تهیه کنند یا حداقل نامه‌ای بنویسند. همه این‌ها مستلزم داشتن دیکته درست زبان مادری است، بنابراین لزوم توجه به این درس کاملاً روشن است.

یکی از عواملی که نقش عمده‌ای در افت تحصیلی فراگیران در خواندن و نوشتن به ویژه درس املا ایفا می‌کند، اشکالات رسم‌الخط فارسی است. یکی از این اشکالات حروف هم‌آوا هستند، آواهای زبانی که دارای بیش از یک نشانه خطی هستند که همین نکته باعث می‌شود فراگیرانی که تمرین کافی ندارند در نوشتن املا دچار اشتباهات زیادی شوند (زندى، ۱۳۹۳).

حال با توجه به جایگاه و اهمیت درس املا و با در نظر گرفتن مشکلاتی که دانش‌آموزان در نوشتن حروف هم‌آوا دارند، سؤال این است که چگونه می‌توان بر این مشکل رسم‌الخطی که بخش قابل توجهی

از ضعف دانش آموزان در درس املا را سبب می‌شود، غلبه کرد و زمینه را برای پیشرفت سایر دروس مرتبط فراهم آورد؟

فصل سوم

اجرا

• ارائه اطلاعات جمع آوری شده (شواهد ۱) :

برای جمع آوری اطلاعات از روش مصاحبه استفاده کردم. در اینجا نیازمند ارتباط با دانش آموزا و والدین و معلم راهنما بودم. معلم راهنما را بصورت حضوری ملاقات کردم ولی امکان ارتباط حضوری با دانش آموز و مادرش وجود نداشت و به همین دلیل از طریق تماس تلفنی با آن ها صحبت کردم. مصاحبه با معلم: معلم راهنما بیان می کند که در زمان حضوری بودن مدارس، دانش آموز به کلاس بی توجه بود ، با بغل دستی خود صحبت می کرد و دانش آموز آرام و با اعتماد بنفس پایین است، در هنگام نوشتن املا استرس داشت، از املاهای گرفته شده از او متوجه شدم اختلال نوشتن دارد مثل (جدا نویسی،

کند نویسی، مسلط نبودن روی حروف الفبا از جمله حروف چند شکلی ، هر چیزی که می شنید را می نوشت حتی حروف آوایی و..)

مصاحبه با مادر دانش آموز: با مادر فاطمه تماس گرفتیم و سوالاتی را درباره ی فاطمه از او پرسیدیم، شرح دادند که فاطمه از نظر درسی خیلی ضعیف است و درس نمی خواند. خانواده پر جمعیتی دارند و در محیط روستایی زندگی می کنند. خانواده فاطمه به علت سواد پایین قادر به کمک کردن به او نیستند و کار و مشغله زیاد، فرصت توجه به او را از خانواده سلب کرده بود.

مصاحبه با دانش آموز: طی تماس تلفنی که با دانش آموز داشتیم متوجه شدم او هنگام نوشتن املا عضلات دستش خسته می شوند و به این خاطر که در این درس قوی نیست، نسبت به آن بی توجه شده است و اعتماد بنفسش کم شده است و بیان می کند که خانواده حامی او نیست و مدام با بر چسب های (تو تنبل هستی و درس نمی خوانی) او را آزرده می کنند.

▣ تحلیل اطلاعات :

از مصاحبه های انجام شده با دانش آموز ، مادر دانش آموز و معلم راهنما اطلاعاتی جمع آوری کردم و بعد از تجزیه و تحلیل آن ها متوجه شدم مهم ترین مشکلات دانش آموز در درس املا شامل:

۱. ضعف در حافظه دیداری
۲. عدم اعتماد بنفس
۳. استرس و اضطراب
۴. عدم حمایت در خانه توسط خانواده
۵. ضعف در آموزش معلمان
۶. ضعف در عضلات دست
۷. عدم تسلط بر جدول حروف الفبا
۸. جدا نویسی و کند نویسی می باشد.

▣ انتخاب راه حل یا راه حل ها :

۱. برای تقویت عضلات دست از خمیر بازی و سوزن نخ کردن، باز و بستن دکمه های پیراهن، باز و بستن زیپ، مچاله کردن کاغذ باطله می توان استفاده کرد.
۲. به منظور تقویت هماهنگی دیداری حرکتی ، به وضعیت نشستن دانش آموز و نحوه گذاشتن دفتر روی میز توجه شود.
۳. به نحوه دست گرفتن مداد توسط دانش آموز دقت شود.
۴. برای کند نویسی دانش آموز، زمان مشخصی را برای نوشتن متن و املا تعیین کنید.
۵. تمرین جدول حروف الفبا با تکرار و بازی.
۶. برای تقویت حافظه دیداری می توان از فلش کارت های تصویری استفاده کرد.
۷. تقویت حافظه دیداری دانش آموز در رابطه با آموزش حروف هم صدا مانند (ظ، ذ، ز، ض) با پوشاندن حروف و کلمه مورد نظر.
۸. برای جدا نویسی، کلمات را روی یک کارت به صورت واضح و درشت نوشته و از دانش آموز بخواهیم کلمه مورد نظر را بخواند و بخش کند.

• اجرای راه حل و نظارت بر آن :

- از بین راه حل های پیشنهادی ، تقویت حافظه دیداری با استفاده از فلش کارت را انتخاب کردم و در ۴ گام با کمک معلم راهنما اجرا کردم.
- الف) ابتدا دو تصویر را انتخاب کردم و یک به یک برای دانش آموز فرستادم و از او خواستم که لغات را به خاطر بسپارد ، سپس تصاویر ارسالی را پاک کردم و از او خواستم که آن تصاویر را نام ببرد. این کار را با ۳-۴ تصویر انجام دادم تا حافظه دیداری دانش آموز تقویت شود.
- ب) در مرحله بعد چند لغت از کتاب فارسی پایه پنجم تهیه کردم و آن ها را بصورت فلش کارت نوشتم و برای او ارسال کردم. از او خواستم که لغات را به خاطر سپارد، سپس تصاویر را حذف کردم و تعدادی از لغات را دوباره برایش ارسال کردم و از او خواستم که ببیند کدام کلمات حذف شده اند و کدام کلمات هستند. این تمرین را چندین مرتبه تکرار کردم. این مراحل طی ۴ جلسه ۱۵ دقیقه ای انجام گرفت تا حافظه دیداری دانش آموز تقویت شود.
- پ) بعد از این مراحل واژه هایی را که املا صحیح آن ها به حافظه دیداری ربط داشت را انتخاب کردم و به فاطمه دادم تا واژه ها را بخواند ، پیام ها را برایش حذف می کردم و از او می خواستم املا صحیح آن

ها را روی کاغذ تمرین کند و برایم ارسال کند. دانش آموز در انجام این تمرین موفق بود و با انجام این تمرین پیشرفت خوبی در عملکرد او مشاهده می شد.

ت) در مرحله چهارم از دانش آموز املائی گرفته شد که در آن از کلماتی مانند صابون، صدا، حاضر، غذا و چندین کلمه دیگر که حروف چند شکلی داشتند در آن به کار رفته بود. املا به این صورت بود که حروف چند شکلی بصورت جای خالی می آمدند و دانش آموز باید شکل صحیح آن را حدس می زد، و زمانی که کلمه ای را اشتباه می نوشت شکل صحیح کلمه را برایش ارسال کرده و می خواستم آن را در کنار شکل غلط بنویسد و سعی کند شکل صحیح نوشتاری کلمه را به خاطر سپارد. این مرحله را با کلمات زیادی انجام داده تا اینکه دانش آموز پیشرفت کرد و توانست در املاهای بعدی عملکرد رضایت بخشی را داشته باشد.

• جمع آوری اطلاعات (شواهد ۲)

بعد از اجرای راه حل منتخب برای آگاهی از میزان موفقیت روش انتخابی مجدداً با معلم صحبت کردم. معلم راهنما می گفت: فاطمه تکالیف خود را نسبت به گذشته بهتر انجام می دهد، در درس املا پیشرفت داشته و اشتیاق بیشتری برای درس خواندن و نوشتن پیدا کرده است. دانش آموز در نوشتن کلمات با حروف چند شکلی پیشرفت داشته و کمتر از قبل دچار اشتباه می شود، و طی ارتباط تلفنی که با مادر فاطمه داشته است ، متوجه شده بیشتر از قبل به کتاب و درس خواندن علاقه نشان می دهد و سعی می کند تکالیفش را به موقع انجام دهد.

فصل چهارم

نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات

• ارائه یافته ها :

هدف اساسی برنامه درسی زبان آموزان، توجه به تقویت و پرورش مهارت های چهارگانه است. به طوری که دانش آموزان در گفت و شنودها شرکت کنند، ارتباط برقرار کنند و افکار و احساسات و نظرات خود را به دو صورت گفتار و نوشتار بیان کنند. در این راستا، نوشتن مرحله نهایی است که به شنیدن و گفتن و خواندن استوار است. چاره اندیشی برای حل مشکلات دانش آموزان در این حوزه امری بدیهی و ضروری است. معلم و دانشجو باید با کمک ابزار علمی و روان شناسی پا به این مرحله بگذارند. روش های قدیمی از جمله تکرار و تمرین خسته کننده و رونویسی های بی هدف مشکل دانش آموزان را برطرف نمی کند بلکه نوعی دل زدگی را در دانش آموزان بوجود می آورد. معلم در این زمینه باید از بازی، نقاشی و تمرین های جذاب استفاده کند تا یادگیری موثرتری شود. نوشتن پایه و اساس یادگیری کتاب هاست، دانش آموزانی که در نوشتن مشکل داشته باشند نمی توانند حفظ کنند، مسائل ریاضی را درک کنند و یاد بگیرند. پس معلم باید با استفاده از روش های نوین و جذاب سعی کنند اختلال دیکته نویسی را در دانش آموزانی که این مشکل را دارند برطرف کنند.

• پیشنهادات :

۱. قبل از شروع سال تحصیلی، معلمان پرونده دانش آموزان را جهت آشنایی با آنان خوانده و مشکلات آن ها را زودتر متوجه شوند.
۲. قبل از انجام راه حل ها برای حل مشکلات، با دانش آموز ارتباط صمیمی برقرار کنند.
۳. از دادن تکلیف تکراری و بی هدف و زمان بر بپرهیزید زیرا باعث دل زدگی دانش آموزان می شود.
۴. برای یادگیری بیشتر و بهتر، از روش ها و الگوهایی که با مطالب درسی متناسب هستند، استفاده شود.

۵. برای آموزش از بازی، نقاشی و شعر و سایر موارد آموزشی استفاده شود تا روند یادگیری با سرعت بالاتری طی شود و دانش آموزان مشتاق تر شوند.
۶. اولیا با ارتباط بیشتر با مدرسه و معلم بر آموزش و پرورش فرزند خود نظارت داشته باشد.

منابع و آخذ

۱. آزاد، اکرم/ هوایی، ناصر /رفیعی، شهلا/ کیهانی، محمدرضا / (۱۳۸۶) مقایسه مهارت‌های دستی حسی - حرکتی کودکان با اختلال نوشتن عادی ۹_ ۱۱ ساله
۲. نی‌اسدی-حسین (۱۳۸۴) آشنایی با طرح ارزشیابی توصیفی-تهران-آزمون نوین
۳. تبریزی-مصطفی (۱۳۸۴) درمان اختلالات دیکته نویسی، تهران-انتشارات فراروان، چاپ دهم
۴. صادقی - داریوش/درمان اختلال دیکته نویسی با فارسی-کتب روان‌شناسی-نشر نیستان
۵. اسدی-بهبود/کارشناس کار درمانی-اختلال دیکته نویسی و درمان آن- مرکز جامع توان‌بخشی ایران
۶. حاجی اسحاق، سهیلا (۱۳۸۲) آموزش راه‌های یادگیری (الگوی یادسپاری) همدان-انتشارات میهن نو
۷. کرک، ساموئل/ چالفانت، جیمز (۱۳۷۷) ناتوانی‌های یادگیری تحولی و تحصیل-ترجمه رونقی، سیمین و همکاران-انتشارات آموزش و پرورش استثنایی
۸. مرادی، رضا و دیگران (۱۳۸۷) فرهنگ واژه‌ها و اصطلاح‌ها در تعلیم و تربیت. اصفهان نشر آموخته چاپ اول
۹. استفاده از منابع اینترنتی و وبسایت ها و....